

TEORIJA MULTIPLE INTELIGENCIJE: Zašto smo svi mi pametni?

U poslednjih sto godina stručnjaci su često koristili IQ testove da bi odredili koliko je neko „pametan“. Zbog toga su bili osmišljeni razni testovi kojima se merila inteligencija. Mnogi i danas misle da je IQ test najbolji način da se izmeri nečija pamet i sposobnosti.

Gotovo 80 godina nakon pojave prvih testova inteligencije, psiholog s Harvarda, Howard Gardner, kao i mnogi drugi psiholozi, suprotstavio se toj teoriji. Pojednostavljeno rečeno, Dr. Gardner smatra da ne postoji samo jedan način da neko može biti „pametan“, već da svako od nas ima niz različitih sposobnosti koje se mogu svrstati u različite oblasti.

Gardner je sugerisao da inteligenciju čini:

1. Sposobnost rešavanja problema s kojima se pojedinac suočava u stvarnom životu;
2. Sposobnost stvaranja novih problema koje bi trebalo riješiti;
3. Sposobnost da se nešto učini ili pruži usluga koja se u njegovoj kulturi ceni.

Nakon ovakve šire i pragmatičnije perspektive, koncept inteligencije počeo je da gubi svoju mističnost, postavši funkcionalnim konceptom koji se na različite načine može sagledati u životu čoveka.

Širok raspon sposobnosti koje čovek ima Gardner je uspeo da odredi pomoću grupisanja ljudskih sposobnosti u 9 širokoobuhvatnih kategorija ili "inteligencija":

Devet vrsta inteligencije

1. Lingvistička (jezička, verbalna) inteligencija

Opis: Lingvistička inteligencija podrazumeva naglašeni interes za rečima i način na koji se reči koriste u čitanju, pisanju i govoru. Ona takođe uključuje uživanje u igrama s rečima, stranim jezicima, pričanju priča, kreativnom pisanju ili čitanju. Osobe kod kojih je razvijenija lingvistička inteligencija vole da čitaju knjige, stripove, novine, pišu pesme i priče, uglavnom nemaju problema sa javnim nastupanjem i govorenjem, dobri su komunikatori i sl.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: razgovoraju, diskutuju, ulaze u grupne interakcije, pišu eseje ili tekstove na zadatu temu, slušaju različite govornike, kreiraju dijaloge sa partnerom ili sa grupom saradnika, daju govorna uputstva, bave se kreativnim pisanjem, čitanjem, pisanjem izveštaja ili novinskog članka i dr.

2. Muzička inteligencija

Opis: Osobe koje imaju razvijenu muzičku inteligenciju, osim što vole i uživaju u muzici, bolje razumeju ritam, melodiju i zvučne motive, lako pamte melodije, osećaju razliku između raznovrsnih instrumenata koji sviraju u isto vreme. Takođe uživaju u aktivnostima kao što su pevanje, sviranje nekog instrumenta, slušanje muzike i rado odlaze na koncerte.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: sviraju neki instrument, izvode neke muzičke tačke, kreiraju različite muzičke forme, slušaju različite vrste muzike, gledaju filmove ili slušaju priče o muzici i sl.

3. Logičko- matematička inteligencija

Opis: Ova inteligencija podrazumeva lako poznavanje i primenu brojeva i matematičkih pojmova, pronalaženje obrazaca i lakoću u uočavanju odnosa, uzroka i posledica u nauci. Ova vrsta inteligencije dolazi do izražaja u: rešavanju problema i zagonetki, rešavanju matematičkih zadataka napamet, korišćenju računara i učenju kompjuterskih programa i jezika, predstavljanju činjenica pomoću mapa, kao i u pronalaženju rešenja u detektivskim pričama. Ono što povezuje sve ove različite aktivnosti, a što je ključni element ove inteligencije, jeste logika koja se koristi kao sredstvo u rešavanju problema.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: rešavaju probleme, sastavljaju slagalice, pronalaze obrasce, upoređuju i suprotstavljaju stvari, klasifikuju ideje i materijale, istražuju nove materijale, rade statističke analize, traže nove lokacije, izvode osnovne matematičke operacije, koriste kalkulator, rade na računaru, sastavljaju tangrame i izvode naučne projekte i dr.

4. Prostorna ili spacijalna inteligencija

Opis: Ono što je svojstveno za ovu inteligenciju je da se u ovom slučaju radi o učenju i razmišljanju u slikama. Osobe koje imaju naglašenu ovu vrstu inteligencije bolje pamte lica nego imena, vole crtanjem ili skiciranjem da izražavaju svoje ideje, uživaju dok sastavljaju i rastavljaju stvari, primećuju stil odevanja, automobile ili druge stvari iz života, češće crtaju ili nešto žvrljaju, uočavaju oblike u svetu oko sebe, uživaju dok gledaju filmove i sl. Neki ljudi tu inteligenciju iskazuju kroz aktivnosti kao što su likovna umetnost, fotografija, film ili dizajn, dok je drugi izražavaju kroz arhitekturu, modelarstvo, građevinarstvo ili pronalazaštvo.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: crtaju, vajaju, bave se usklađivanjem boja, organizacijom i reorganizacijom stvari u prostoru, dizajniraju postere, loga ili letke, organizuju izložbu umetničkih radova, fotografišu, modeluju, rade sa manipulativnim materijalima, ali i da se bave sportovima i drugim aktivnostima u prostoru i sl.

5. Telesno- kinestetička inteligencija

Opis: Ova inteligencija je zastupljenija kod onih osoba koje izražavaju sebe i svoje sposobnosti koristeći svoje telo, što znači da oni misle i uče telom. Reč je o osobama koje: vole kretanje i fizičku aktivnost, lako i brzo uče fizičke veštine, uživaju da učestvuju u skečevima ili pozorišnim komadima, uspešni su sportisti, vešti su u primenjenoj umetnosti, vajarstvu, pletenju i šivenju, gradnji modela, imaju dobru koordinaciju pokreta, elegantno plešu, izvode mađionačarske trikove i sl. (ali ne sve od toga).

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: se bave kretanjem, rastezanjem, telesnom vežbom,

kreiraju igre kretanja, koriste telo prilikom učenja, koriste jezik znakova, pantomimu, da se bave trčanjem i drugim sportskim disciplinama, glumom i dr.

6. Interpersonalna inteligencija

Opis: Interpersonalna inteligencija izražava sposobnost osoba da: lako upoznaju ljude i sklapaju prijateljstva, uživaju posmatrajući ljude i analizirajući njihov govor tela, uživaju u grupnim aktivnostima i živim razgovorima, dobro organizuju aktivnosti za sebe i druge, znaju pobuditi interes kod ostalih za neki zajednički posao, brinu o tome što je ispravno, a šta pogrešno, vode računa o tome kako se drugi osećaju, brinu o drugim ljudima i u pronalaženju načina kako da im pomognu, jer upravo ova inteligencija omogućava da razumeju druge.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: igraju igre uloga, rade u grupi, sarađuju sa vršnjacima, stvaraju timove za rešavanje problema, organizuju kviz aktivnosti, grupne diskusije, organizuju događaje i proslave i dr.

7. Intrapersonalna inteligencija

Opis: Ova vrsta inteligencije podrazumeva tendenciju i sposobnost ljudi da su više okrenuti sami sebi, jer dobro poznaju sebe i imaju dobru ideju o tome ko su i šta mogu. Osobe kod kojih je ova inteligencija razvijenija svesniji su svojih osećanja i mogu bolje da razumeju sebe nego što to drugi mogu. Sposobni su da zacrtaju lične ciljeve, razmišljaju o svojim iskustvima i uče na njima, provode vreme duboko razmišljajući o onome što je njima važno i razmišljajući o svojoj budućnosti. Preferiraju aktivnosti koje mogu da izvode sami.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: provode više vremena u promišljanju o onome što se dogodilo i o naučenom, individualno promišljaju o tome kako se došlo do određenog rešenja, bave se meditacijom, radeći samoprocenu ličnih ili grupnih ciljeva, određivanjem sopstvenog stila učenja, savladavanjem osnovnih koraka u boljem donošenju odluka i sl.

8. Naturalistička (prirodnjačka) inteligencija

Opis: Ova inteligencija je zastupljena kod osoba koje vole prirodu i okolinu u kojoj žive, primećuju prirodu gde god da su, imaju dobro pamćenje za detalje vezane za mesta na kojima su bili, vole životinje i biljke i lako ih prepoznaju, imaju sposobnost razumevanja različitih situacija i snalaženja u njima ili na različitim mestima, vode računa o svojoj prirodnoj okolini, uživaju da pešače ili kampuju u prirodi, pokazuju interes za jezera, reke, okeane, astronomiju i sve ono što se tiče prirode.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: borave u prirodi, bave se ciljanim posmatranjem određenih promena u prirodi, brigom o životinjama i prirodi, učešćem u ekološkim aktivnostima, izvode razne naučne projekte, gledaju dokumentarne filmove o velikim naučnim otkrićima, često posećuju muzeje, planetarijume i sl.

9. Egzistencijalistička (spiritualistička) inteligencija

Opis: Ova inteligencija uključuje osjetljivost i kapacitet osobe da se bavi dubokim pitanjima o ljudskoj egzistenciji, kao što je značenje života, zašto umiremo i kako smo nastali i sl.

Deci je potrebno mnoštvo prilika da: promišljaju o nastanku sveta, kao i o uzročno- posledičnim odnosima u svakodnevnom životu, čitaju literaturu koja tretira egzistencijalističke teme, proširuju svoja religijska i druga duhovna interesovanja i sl.

Gardnerova teorija o višestrukoj inteligenciji govori da je svako pametan i sposoban za više vrsta aktivnosti ili posla. Važno je zapamtiti:

Svako od nas ima svaku od ovih inteligencija, ali su zastupljene u različitoj meri. Na primer, vi možete sa lakoćom da otpevate neku pesmu, ili je čak da je odsvirate na nekom instrumentu, ali ćete imati problema ukoliko rešite da komponujete operu. Možda volite trčanje ili hodanje, ali nemate dovoljno potencijala za profesionalnog sportistu.

Stepen talenta koji imate za svaku od ovih devet inteligencija nije uvek u korelaciji sa vašim uspehom u određenoj oblasti. To znači da vi možete biti najtalentovaniji košarkaš na svetu, ali ako niste spremni za naporan rad, timsku igru i svakodnevne vežbe, nikada nećete postati vrhunski sportista.

Sve inteligencije se mogu razvijati. Većina trogodišnjaka ima nizak stepen razvoja svih devet inteligencija. Na razvoj inteligencije utiču svakodnevne aktivnosti i iskustvo deteta, prilike da vežba i razvija svoje potencijale. Dobra vest je saznanje da mi nemamo „fiksne“, inteligencije. Loša vest je da mozak ima svoje razvojne faze u kojima se pojedine inteligencije lakše i brže razvijaju. Kritični period za razvoj osnove za muzičku, prostornu i lingvističku inteligenciju je period od treće do šeste

godine života. Telesno - kinestetička inteligencija intenzivno se razvija od ranog detinjstva, već od treće godine pa sve do sedamdesete godine života. Za razvoj svih ostalih inteligencija ne postoje nikakva vremenska ograničenja.

Upoznavanje sa višestrukom inteligencijom je važno pre svega zbog boljeg upoznavanja onoga što deca ili odrasli lakše ili teže mogu da urade upravo zbog stepena zasupljenosti odeđenih vrsta inteligencija. Ono što je važno naglasiti je da decu treba još u ranom detinjstvu izložiti različitim podsticajima, stimulativnom okruženju i aktivnostima koje će podstaći razvoj svih ili nekih inteligencija. Treba imati na umu da sva deca ne mogu biti jednako uspešna u svim aktivnostima. Upravo je to ono što određuje njihovu individualnost i čini ih drugačijim od druge dece. Kako deca odrastaju, stiču više iskustva i uspostavljaju više interakcije sa ljudima i predmetima iz svog okruženja tako i više dolaze do izražaja njihova interesovanja i mogućnosti.

Uloga odraslih je da stvore okruženje koje podstiče razvoj svih inteligencija, ali takođe treba proceniti u čemu je dete veoma uspešno. Na taj način dete još u ranom detinjstvu otkriva koje su njegove jače ili slabije strane. Tako se lakše mogu izbeći situacije koje frustriraju ili obeshrabruju decu. Na primer, ukoliko roditelji insistiraju da dete svira neki instrument, a dete za to nema predispozicije, onda su svi časovi vežbanja za samo dete napor, nešto što kod njega ne izaziva osećaj zadovoljstva. Dete su potrebne situacije i aktivnosti u kojima ono samo dolazi do saznanja u čemu je uspešno ili manje uspešno. Sve to vodi ka stvaranju pozitivne slike o sebi i višem stepenu samopoštovanja.